

Nyelvművelés

Mit valószínűsíthetünk?

A minap a rádióban hangzott el a következő mondat: „A tanácskozáson valószínűleg a tagállamok előterjesztik javaslataikat.” A figyelmes hallgató azonnal felkapja a fejét: „Hisz ez a mondat értelmetlen!” – Vajon mi lehet itt a hiba? Problémánk az, hogy mit módosít itt a *valószínűleg* szó. Vizsgáljuk meg, mit módosíthat! A következő megoldások lehetőségek:

„A tagállamok *valószínűleg* a tanácskozáson...”

„A tanácskozáson *valószínűleg* a tagállamok...”

„A tanácskozáson a tagállamok *valószínűleg* előterjesztik...”

„A tanácskozáson *valószínűleg* javaslataikat...”

Láthatjuk, a *valószínűleg* mindig közvetlenül a módosítandó szó elé került. Mivel eredeti mondatunkban a módosítószó a *tanácskozáson* előtt állt, úgy látszik, ezt kívánja módosító jelentésárnnyalattal ellátni. Mégis helytelen, az igeikötőt ugyanis nem a megfelelő helyre teszi. A mondat így volna helyes: „A tanácskozáson *valószínűleg* a tagállamok terjesztik elő javaslataikat.”

A módosítószó tehát a megfelelő **kiemelt szőrendű mondatban** kapott helyet. Megoldásunk helyességét ANTAL LÁSZLÓ cikke is alátámasztja, amelyben a következő tendenciákról ír: „Ha a szőrend kiemelt, akkor a módosító szó a kiemelt mondatrészre vonatkozik, s rendszerint előtte jelenik meg” (MNY. LXXI, 45).

Lehetséges azonban az is – az igeikötő helytelen használatából következtethetünk erre –, hogy a mondatban nem is a *tagállamokra* vonatkozik, hanem inkább az előterjesztés tényének valószínűségét kívánja hangsúlyozni a módosítószó. Ezen esetben a módosítószó került rossz helyre, s a mondat így hangzik helyesen:

„A tanácskozáson a tagállamok valószínűleg előterjesztik javaslataikat.”

Vecsemyés Ildikó

Percontatio panelica

A legtöbb ember arra kíváncsi velem kapcsolatban, amikor találkozom velük, hogy *jól vagyok-e*, hogy *mi újság az iskolában* (hová is jársz, gimnáziumba?), hogy *megnősülök-e* a közeljövőben (vagy netán már meg is nősültem?), s hogy *mennyit nőtem* (az alatt az egy hét alatt, míg nem találkoztunk). Általában ilyen és efféle kérdésekkel (=közhelyzti modul; vagy panelérdeklődés) bombáznak, rámsüvöltve a bicikliről, vagy két fogás között a családi ebéden. Én pedig összeugrott gyomorral próbálok illedelmesen válaszolni, vagy éppen visszarikol-tani valami hasonló ostobaságot (a *jó viszony* fenntartásának nemes érdekében), amelyre persze választ nem kapok, a bicikli már messze jár, és már meg is érkezett a marhapörkölt.

Sajnos ezek a kérdések *nem egyszerűen közhelyek*, hanem *mechanikus, tartalom nélküli reflexek* (melyek bárhová beilleszthetők, s bármikor elővehetők), melyekre nem a válasz a fontos (s tulajdonképpen a kérdés sem az), hanem maga a „mondás”, a szavak, mondatok gyors előhúzása (a *kommunikáció „mián”*).

Talán én vagyok túl igényes és öntelt, s ezért nem felelek meg az „alantas plebs” szófordulatai, kérdései? Nem hiszem. Nem várom el, hogy az idős szomszéd bácsi a metafizikáról, esetleg a relativitáselméletéről kezdjen érdeklődni. Én csak *közhelymentes, igazi érdeklődéssel megtöltött kérdéseket* (s nem panelokat) várok, nem kutyafuttában odavetve, hanem meg-megállva, s őszintén, nem csak úgy „kellésből”. Ha pedig nincs idő, vagy téma, akkor csak őszinte köszöntést, kézszerítást. És menni tovább.

Szépek a panelházak, szép a lakótelep. De nekem jobban tetszenek az egyszerű paraszti épületek, vagy egy domboldal, kis présházzal.

Abban legalább van valami tartalom.

Bármí Áron

Darátum

létr: a török eredetű *darál* szóból, hogy megalkotója a *granulál* : *granulátum* mintájára nem latin eredetű tövekhez is hozzáilleszthetőnek vélte a latinból készen átvett *granulátum*, *preparátum*, *referátum* stb. szavak (á)um-végződését. Bármily mulatságos is azonban ez a szóalak, az ilyen jellegű képzés nem egyedülálló: hazánkban van jó néhány *forgalmista*, sőt *egyetemista* is. Különössé ugyanaz teszi, mint a *kitaláció*-t: mielőtt a képzőt az -ál végződésű töhöz csatolnánk, a tövet meg kell fosztanunk utolsó mássalhangzójától.

Sörrágcsáló

Hála kormányunk nyugodt és ösztönző gazdaságpolitikájának, egyre több magyar polgár fog különféle vállalkozásba. Szinte gombamod nőnek ki a földből az új kis bódék, boltok, bodegák, butikok, üzletek, shopok stb. a régiek helyébe, mellé, fölé, alá. A bódék, boltok stb. (l. fent) profilja is roppant széleskörű: foglalkoznak mindennel a vibrátorárlástól kezdve egészen a szikvízpalackozásig.

Mindezt mosolygó arccal látom, figyelem, és csak úgy derül közben pici szívem. Forog a tőke a kézen (hozsánna); a tulajdonosok mind kedves és értelmes emberek (eová); mindent lehet kapni (halihó); nincs egy vasam se... – no, ez már nem trallala, de majd csak lesz jobb (?).

Minden szép, addig a pillanatig, amíg meg nem nézem a kis boltoeska cégtábláját. Ilyenkor csikorogni kezdenek a fogaim, és kiburulok, mint izgága csecsemő a kislavórból. E cégnevek ugyanis sokszor magyartalanok,